

Brussel, 17.12.2014
COM(2014) 440 final/2

Corrigendum

This document corrects COM(2014)440 final of 2/7/2014.

Concerns all language versions.

A mistake has been spotted on the link included on page 3 of the Communication.

The text shall read as follows:

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

GROEN ACTIEPLAN VOOR HET MKB

Het mkb in staat stellen om milieu-uitdagingen om te zetten in zakenkansen

{SWD(2014) 213 final}

Inleiding en achtergrond

De Europese Raad van maart 2014 benadrukte dat Europa behoefte heeft aan een sterke en concurrerende industriële basis, zowel in termen van productie als investeringen, als belangrijke motor voor economische groei en werkgelegenheid. Hulpbronnenefficiëntie¹ is een van de belangrijkste stuwende krachten voor het concurrentievermogen van de ondernemingen, aangezien grondstoffen gemiddeld 40 % zouden uitmaken van de totale productiekosten van de Europese productiebedrijven, een cijfer dat oploopt tot 50 % als ook energie en water worden meegerekend, vergeleken met een aandeel van 20 % voor arbeidskosten.² De Europese Raad drong verder aan op niet aflatende inspanningen om de energiekosten van de eindgebruikers te beperken, met name door aanhoudende investeringen in energie-efficiëntie en vraagbeheersing in de gehele waardeketen en in het O&O-stadium.

De hulpbronnenefficiëntie kan immers alleen maar worden vergroot als een waardeketenbenadering wordt gecombineerd met de toepassing van complexe technische oplossingen op het niveau van de onderneming. Geraamd wordt dat verbeteringen op het gebied van hulpbronnenefficiëntie in de gehele waardeketen de benodigde input van grondstoffen tegen 2030 met 17-24 % kunnen verminderen³. Bovendien wordt momenteel 60 % van de totale hoeveelheid afval in de EU niet gerecycled, gecomposteerd of hergebruikt⁴, wat wijst op een enorm verlies van waardevolle hulpbronnen en aanzienlijke zakenkansen voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's)⁵ die groene producten en diensten kunnen verkopen en groene oplossingen kunnen toepassen. Zakenkansen kunnen ook worden gecreëerd door meer circulaire bedrijfsmodellen en groene technologieën te integreren in bestaande en nieuwe kmo's in alle sectoren, met inbegrip van diensten.

Zoals beschreven in de Europa 2020-strategie is het voor de EU een prioriteit om een duurzame economie te worden en ambitieuze doelstellingen voor klimaatactie en energie-efficiëntie te formuleren. In de Small Business Act (SBA)⁶ is erop gewezen dat de EU en de lidstaten kmo's in staat moeten stellen milieu-uitdagingen om te zetten in kansen. Het Groene Actieplan (GAP) geeft een duidelijke richting en een duidelijk kader aan voor de wijze waarop de EU, in partnerschap met de lidstaten en de regio's, kmo's wil helpen om de door de overgang naar een groene economie⁷ geboden zakenkansen te benutten. Dit initiatief geeft concreet gestalte aan een

¹ Hulpbronnenefficiëntie houdt in dat op duurzame wijze gebruik wordt gemaakt van de beperkte hulpbronnen van de aarde, waarbij de gevolgen voor het milieu tot een minimum worden beperkt en tegelijkertijd ruimte wordt geboden voor economische groei (door de relatieve ontkoppeling van het grondstoffengebruik).

² "Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies", Europe INNOVA (2012).

³ Meyer, B. et al (2011) "Macroeconomic modelling of sustainable development and the links between the economy and the environment". Studie voor de Europese Commissie (DG Milieu), beschikbaar op internet (http://ec.europa.eu/environment/enveco/studies_modelling/pdf/report_macro-economic.pdf).

⁴ Afvalstoffenstatistiek Eurostat (2011).

⁵ Zie de definitie van kmo op internet (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_nl.htm).

⁶ Voor nadere informatie, zie internet (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm).

⁷ De "groene economie" is een model dat "groei en ontwikkeling veiligstelt, de volksgezondheid en het welzijn waarborgt, voor fatsoenlijke banen zorgt, ongelijkheden reduceert en investeert in biodiversiteiten, waaronder de hieruit voortvloeiende ecosysteemdiensten (natuurlijk kapitaal), omdat zij intrinsieke waarde bezit en een essentiële bijdrage levert aan het menselijk welzijn en de economische welvaart, en deze in stand houdt" (definitie uit Besluit nr. 1368/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 november 2013 inzake

reeks nieuwe of herziene mkb-gerichte acties die op Europees niveau worden voorgesteld. Het GAP heeft tot doel 1) de hulpbronnefficiëntie van de Europese kmo's te verbeteren, 2) groen ondernemerschap te ondersteunen, 3) de door groenere waardeketens geboden kansen te benutten, en 4) de markttoegang voor groene kmo's te vergemakkelijken.⁸ Het wordt gepresenteerd als aanvulling op de mededeling *Initiatief voor groene werkgelegenheid: benutting van het potentieel van de groene economie om banen te scheppen*, waarin een stappenplan wordt voorgesteld om het scheppen van groene banen in de hele EU te ondersteunen, en op de mededeling over *mogelijkheden voor hulpbronnefficiëntie in de bouwsector*, alsook op het circulaire-economiepakket en de evaluatie van de streefcijfers inzake afval.

Het Groene Actieplan beoogt bij te dragen aan de herindustrialisering van Europa, zoals bepleit in de mededeling "Voor een heropleving van de Europese industrie" (COM(2014) 14 final) en ondersteund door de Europese Raad, door het concurrentievermogen van het mkb te vergroten en de ontwikkeling van groene bedrijven in alle Europese regio's te ondersteunen, met name in het licht van het feit dat er in dit stadium aanzienlijke verschillen tussen de sectoren en de lidstaten bestaan op het gebied van hulpbronnefficiëntie.

Het actieplan bouwt voort op het actieplan inzake eco-innovatie (EcoAP)⁹, dat richtsnoeren geeft voor het beleid inzake eco-innovatie en voor de financiering ervan in het kader van de Europa 2020-strategie. Een aantal acties en instrumenten van het EcoAP zijn van groot belang voor het mkb. Voorbeelden zijn het Europees innovatiescorebord, de waarnemingspost voor eco-innovatie, het Europees forum over eco-innovatie, Europese innovatiepartnerschappen en financieringsinstrumenten voor eco-innovatie in het kader van Horizon 2020. De in het Groene Actieplan en het EcoAP beschreven acties zijn dan ook complementair en zorgen voor belangrijke synergieën. Gedurende de hele uitvoeringsfase zal worden gezorgd voor een goede coördinatie tussen het EcoAP en het Groene Actieplan.

In het Groene Actieplan gaat het vooral om acties op Europees niveau die moeten aansluiten bij "groene" initiatieven ter ondersteuning van het mkb op nationaal en regionaal niveau en deze moeten versterken.¹⁰ Het werd opgesteld na raadpleging van en zal worden uitgevoerd in samenwerking met actoren in de lidstaten die op dit gebied actief zijn. De meeste lidstaten en veel regio's hebben specifieke organisaties en instrumenten, niet het minst dankzij financiering uit hoofde van het regionale beleid, die aan het mkb steun verlenen op de gebieden die het voorwerp zijn van dit actieplan. Die acties omvatten informatieverstrekking, capaciteitsopbouw, bevordering van samenwerking en netwerkvorming, rechtstreekse financiering, het vergemakkelijken van de toegang tot financiering, enz.

een nieuw algemeen milieuactieprogramma voor de Europese Unie voor de periode tot en met 2020 "Goed leven, binnen de grenzen van onze planeet").

⁸ Het Groene Actieplan voor het mkb is gericht op hulpbronnefficiëntie in het algemeen, zonder dat bijzondere aandacht wordt besteed aan energie-efficiëntie of opwekking van hernieuwbare energie, thema's die reeds aan bod zijn gekomen in specifieke mededelingen en wetgevingsvoorstellen van de Commissie.

⁹ http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index_en.htm

¹⁰ De EU zal bijvoorbeeld via het cohesiebeleid steun verlenen voor acties die relevant zijn voor het GAP. De lidstaten zijn overeengekomen om meer dan 100 miljard EUR uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling te bestemmen voor investeringen in het mkb, de koolstofarme economie, en onderzoek en innovatie.

Het Groene Actieplan formuleert een reeks doelstellingen en bevat een lijst van acties die op Europees niveau zullen worden uitgevoerd in de context van het meerjarige financiële kader 2014-2020.¹¹ Alle acties zijn ofwel nieuw of herziene versies van vorige acties waarbij nu rekening wordt gehouden met het potentieel dat hulpbronnefficiëntie en de toegang tot groene markten bieden voor het bedrijfsleven.¹² Bij de acties wordt ook rekening gehouden met de resultaten van de openbare raadpleging over het Groene Actieplan, die in het vierde kwartaal van 2013 heeft plaatsgevonden.¹³

Concrete informatie over de acties in deze mededeling zal, onder verwijzing naar de programma's waardoor zij worden ondersteund, zoals de Europese structuur- en investeringsfondsen, COSME, Horizon 2020, Erasmus +, LIFE of het partnerschapsinstrument, stipt worden geüpload op de website van de Europese Commissie, directoraat-generaal Ondernemingen en industrie¹⁴:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm

I. Het mkb groener maken met het oog op een groter concurrentievermogen en een grotere duurzaamheid

Het vergroten van de hulpbronnefficiëntie in het mkb biedt een enorm potentieel voor het verlagen van de productiekosten en het verhogen van de productiviteit. Uit berekeningen blijkt dat het Europese bedrijfsleven in totaal 630 miljard EUR per jaar kan besparen door een beter gebruik van hulpbronnen.¹⁵ Te weinig kmo's in Europa zijn zich van dit potentieel bewust. Bovendien worden kmo's niet voldoende gesteund in hun inspanningen om potentiële kostenbesparingen te realiseren door een efficiënter gebruik van hulpbronnen. Dit kan niet alleen leiden tot een steeds grotere productiviteitskloof in Europa tussen ondernemingen die hun hulpbronnefficiëntie vergroten en ondernemingen die dat niet doen, maar kan ook het algemene concurrentievermogen van de Europese bedrijven verzwakken en de kansen voor veel kmo's verkleinen om zich in mondiale waardeketens te positioneren.

Waarom is dit belangrijk voor het mkb?

De Europese kmo's zijn zich over het algemeen ervan bewust dat een efficiënt gebruik van hulpbronnen belangrijk is aangezien 75 % van de kmo's in de EU zijn grondstoffencosten de afgelopen vijf jaar heeft zien stijgen. Ten minste 93 % van de kmo's in de EU neemt ten minste

¹¹ De in de mededeling aangegeven acties hebben geen gevolgen voor de EU-begroting buiten de kredieten waarin de officiële financiële programmering van de Commissie voorziet.

¹² Het begeleidende werkdocument van de diensten van de Commissie bevat een lijst van de acties, met vermelding, in voorkomend geval, van het tijdschema voor de uitvoering ervan in de periode 2014-2020.

¹³ Het verslag over de resultaten van de openbare raadpleging is beschikbaar op internet (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm).

¹⁴ Deze informatie zal verwijzingen bevatten naar de specifieke financiële middelen voor, en de doeltreffendheid van, de acties waarin is voorzien in het kader van de governance van het Groene Actieplan.

¹⁵ "Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies", Europe INNOVA (2012).

één maatregel om efficiënter met hulpbronnen om te gaan, en in de meeste gevallen is dat een maatregel waaraan weinig kosten verbonden zijn. Slechts 42 % echter van de kmo's die maatregelen ter verbetering van de hulpbronnenefficiëntie toepassen, heeft zijn productiekosten zien dalen.¹⁶ Dit wijst erop dat kmo's advies moeten krijgen over de kosteneffectiviteit van investeringen in hulpbronnenefficiëntie.

Bovendien zijn er grote verschillen in de mate waarin de productiesector in de lidstaten efficiënt gebruikmaakt van hulpbronnen. Productiebedrijven in de verschillende Europese landen laten aanzienlijke verschillen zien wat energieverbruik en afvalproductie voor een specifieke soort productie betreft.¹⁷

Verbeteringen op het gebied van hulpbronnenefficiëntie vereisen gespecialiseerde kennis die gewoonlijk niet beschikbaar is in kmo's; deze hebben dan ook advies nodig om te kunnen uitmaken wat de potentiële langetermijnvoordelen zijn wanneer zij hun processen en organisatie innoveren om hun grondstoffenefficiëntie te vergroten. Voorts komen kmo's die op zoek zijn naar financiële middelen voor grote initiële investeringen in hulpbronnenefficiëntie soms tot de bevinding dat financiële intermediairs dit als een gebied met hoog risico beschouwen. Daarom is het belangrijk ten eerste dat kmo's door middel van op hen gerichte campagnes worden aangemoedigd geschikt advies in verband met hulpbronnenefficiëntie in te winnen, en ten tweede dat hun dergelijk advies in hun regio wordt verstrekt.

De Commissie heeft diverse doelstellingen geformuleerd die moeten worden verwezenlijkt door middel van de volgende acties:

1. Europese kmo's praktische informatie, advies en ondersteuning verstrekken m.b.t. de wijze waarop zij hun hulpbronnenefficiëntie op kosteneffectieve wijze kunnen vergroten:

- Het Europees kenniscentrum inzake hulpbronnenefficiëntie, dat in 2015 moet worden opgericht en moet voortbouwen op de ervaring die is opgedaan met de ondersteuning van hulpbronnenefficiëntie in de lidstaten, zal aan kmo's die hun prestaties op het gebied van hulpbronnenefficiëntie willen verbeteren, advies en assistentie verlenen, zowel rechtstreeks als via een netwerk van partners in de Europese regio's; het centrum zal voor de hele EU een referentiepunt worden wat betreft de doeltreffendheid en de kostenefficiëntie van verschillende soorten verbeteringen van de hulpbronnenefficiëntie. Het centrum zal ook informatie verstrekken over en, waar nodig, kmo's doorverwijzen naar nationale strategieën, programma's en acties op het gebied van hulpbronnenefficiëntie en ondersteuning van het mkb.
- De Eurobarometer over "MKB, efficiënt gebruik van hulpbronnen en groene markten" zal de in het mkb in Europa en de VS heersende trends op het gebied van hulpbronnenefficiëntie evalueren teneinde verdere beleidsontwikkelingen op dit terrein te sturen.

¹⁶ Alle cijfers in deze alinea komen uit de Flash Eurobarometer 2013 over "Mkb, efficiënt gebruik van hulpbronnen en groene markten", zie internet (ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf).

¹⁷ Calogirou C., S. Y. Sørensen, P. B. Larsen, S. Alexopoulou et al. (2010), SMEs and the environment in the European Union, PLANET SA en Danish Technological Institute, gepubliceerd door de Europese Commissie, DG Ondernemingen en industrie. Zie internet (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=4711).

- Het Enterprise Europe Network (EEN)¹⁸ zal worden aangemoedigd 1) een Europese campagne op het gebied van hulpbronnefficiëntie op te zetten met bewustmakingsactiviteiten (informatie op zijn websites, sociale media, presentaties tijdens (bestaande netwerk)evenementen, B2B-evenementen) om kmo's te informeren over de voordelen en kansen die worden geboden door hulpbronnefficiëntie, en 2) adviesdiensten met betrekking tot hulpbronnefficiëntie ten behoeve van kmo's aan te bieden.
- De managementautoriteiten van de Europese structuur- en investeringsfondsen zullen door de Commissie worden ondersteund bij het bevorderen van projecten op het gebied van hulpbronnefficiëntie en bij de bekendmaking van door groene markten geboden zakenkansen, met name door de aandacht te vestigen op succesvolle voorbeelden en hulpmiddelen uit de hele EU.

2. Efficiënte mechanismen voor technologieoverdracht ondersteunen ten behoeve van groene technologieën

- De commercialisering van groene technologieën is van groot belang voor de groei van kmo's in de groene economie. Daarom zal de databank voor technologieoverdracht van het Enterprise Europe Network (EEN), met meer dan 23 000 profielen, doorgaan met de actualisering van de classificatie van trefwoorden waarmee technologieën op het gebied van hulpbronnefficiëntie en klimaat worden beschreven om het aanbod beter af te stemmen op de vraag van kmo's.
- Bovendien zullen de EEN-partners worden verzocht te zorgen voor nauwe samenwerking tussen de verschillende sectorgroepen die zich met hulpbronnefficiëntie bezighouden, teneinde de uitwisseling van informatie en de overdracht van beste praktijken te vergemakkelijken.

3. De toegang tot financiering voor hulpbronnengerelateerde verbeteringen en energie-efficiëntie in het mkb vergemakkelijken

- Diverse mkb-gerichte websites van de Europese Commissie zullen worden geactualiseerd zodat zij een beter overzicht geven van de beschikbare milieu-informatie, van de beschikbare EU-financiering voor verbeteringen op het gebied van hulpbronnefficiëntie, en van de voor het mkb beschikbare niet-financiële steun.
- De Europese Investeringsbank (EIB) zal, door middel van de faciliteit voor de financiering van natuurlijk kapitaal (NCFE), via financiële intermediairs financiering aanbieden voor verbeteringen op het gebied van de hulpbronnefficiëntie die gerelateerd zijn aan ecosystemendiensten en aanpassing aan de klimaatverandering.
- Instrumenten voor particuliere financiering van energie-efficiëntie (PF4EE) kunnen steun verlenen aan onder meer kmo's en grotere midcapbedrijven die kleine investeringen in energie-efficiëntie doen en die in staat zijn om energiebesparingen te gebruiken voor de terugbetaling van vooraf verstrekte kredieten.
- Er zal een netwerk en gemeenschap van publieke en private financiers en investeerders

¹⁸ Voor nadere informatie, zie internet (<http://een.ec.europa.eu/>).

worden opgericht die eco-innovatie ondersteunen.

- Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV) voor de periode 2014-2020 zullen het concurrentievermogen van het mkb ondersteunen, onder meer door hun energie-efficiëntie te vergroten en hun gebruik van hernieuwbare energiebronnen te verbeteren, aangezien die punten als investeringsprioriteiten zijn aangegeven. De lidstaten en de regio's kunnen deze investeringen dus selecteren voor EFRO- en EFMZV-financiering.

II. Groen ondernemerschap voor de ondernemingen van de toekomst

Het voorkomen en herstellen van milieuschade en de omschakeling naar een koolstofarme economie vormen een maatschappelijke uitdaging die ook nieuwe zakenkansen voor ondernemingen biedt. "Eco-innovatie" heeft, net als elke andere vorm van innovatie, een vruchtbaar ecosysteem nodig om te kunnen floreren, en groene innovatoren zijn afhankelijk van steun om hun ideeën te ontwikkelen en van toegang tot financiële middelen om ze uit te voeren. De ontwikkeling van groen ondernemerschap wordt bevorderd door de nabijheid van kennisinstellingen en door de beschikbaarheid van geschoolde arbeidskrachten en industriële betrekkingen die sectoroverschrijdende samenwerking in de hand werken, voorwaarden die het ontstaan van eco-innovatieve clusters mogelijk maken.

Waarom is dit belangrijk voor het mkb?

Het mkb heeft een gunstig ondernemingsklimaat nodig waarin groene ideeën gemakkelijk kunnen worden ontwikkeld, gefinancierd en op de markt gebracht. "Groen ondernemerschap" moet reeds aan bod komen in het (hoger) onderwijs om toekomstige groene ondernemers de juiste mentaliteit bij te brengen. "Groen ondernemerschap" moet ook worden aangemoedigd door potentiële ondernemers te helpen om zakenkansen te onderkennen die voortvloeien uit de omschakeling naar een hulpbronnefficiënte, koolstofarme economie, onder meer door nieuwe creatieve vormen van samenwerking tussen bedrijven en de academische wereld. Alle vormen van innovatie die groen ondernemerschap stimuleren dienen te worden ondersteund. Groen ondernemerschap wordt immers ook gestimuleerd door nieuwe bedrijfsideeën die hulpbronnefficiëntie combineren met creativiteit, zoals het nieuwe fenomeen "upcycling", waarbij recycling wordt gecombineerd met design. Daarnaast moet nog meer worden gedaan om profijt te trekken van groene technologieën die door onderzoek zijn ontwikkeld en waarvan de haalbaarheid met succes is aangetoond. In dit verband is het van essentieel belang om kmo's te helpen bij hun onderzoek naar de wetenschappelijke of technische haalbaarheid en het commerciële potentieel van eco-innovatieve bedrijfsideeën, aangezien veel kmo's niet over de nodige middelen beschikken om dat op zichzelf te doen.

De Commissie heeft diverse doelstellingen geformuleerd die moeten worden verwezenlijkt door middel van de volgende acties:

1. Alle vormen van eco-innovatie, ook niet-technologische eco-innovatie, bevorderen:

- Het mkb-instrument in het kader van Horizon 2020 zal kmo's helpen bij hun onderzoek naar de wetenschappelijke of technische haalbaarheid en het commerciële potentieel van in hoge mate eco-innovatieve ideeën, teneinde concrete nieuwe bedrijven te ontwikkelen. Een positieve evaluatie van de commerciële haalbaarheid ervan zal financiering voor demonstratieactiviteiten mogelijk maken. Kmo's kunnen deze steun al aanvragen in het kader van specifieke oproepen die gericht zijn op eco-innovatie en aanbod van grondstoffen, eco-innovatieve voedselproductie en -verwerking, en innovatie in een koolstofarm en efficiënt energiesysteem.
- In Horizon 2020 wordt via acties in het kader van de maatschappelijke uitdaging "klimaatactie, milieu, hulpbronnefficiëntie en grondstoffen" steun verleend voor de doelstellingen van het Groene Actieplan, waarbij de hulpbronnefficiëntie wordt vergroot door middel van een systemische benadering van eco-innovatie en het opzetten van een circulaire economie. Alle vormen van innovatie worden bestreken. Er wordt aandacht besteed aan verschillende soorten activiteiten, van onderzoek tot demonstratie, marktintroductie, coördinatie en netwerkvorming.
- Het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO), het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo) en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV) voor de periode 2014-2020 zullen het concurrentievermogen van het mkb ondersteunen, waarbij zal worden gestreefd naar energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen. Deze punten zijn aangegeven als investeringsprioriteiten waarvan de lidstaten en de regio's via hun operationele programma's werk moeten maken.

2. Zakelijke partnerschappen, vaardigheden en kennis voor groen ondernemerschap bevorderen:

- De mededeling *Initiatief voor groene werkgelegenheid: benutting van het potentieel van de groene economie om banen te scheppen* presenteert een uitgebreid stappenplan voor de ontwikkeling van vaardigheden om de economie groener te maken.
- De verstrekking van hoogwaardige informatie over eco-innovatie en eco-innovatieve kmo's zal worden aangemoedigd om het vertrouwen te vergroten en investeringsrisico's te verkleinen, door middel van initiatieven zoals het Europees controlesysteem voor milieutechnologie (ETV), dat momenteel als EU-proefprogramma wordt uitgevoerd.
- Nieuwe bedrijfsmodellen voor hulpbronnen- en energie-efficiëntie in het mkb zullen via het LIFE-programma worden ondersteund.
- De Europese ondernemingsprijzen zullen de inspanningen voor de ondersteuning van groen ondernemerschap erkennen door overheidsinstanties en publiek-private partnerschappen te belonen die de ontwikkeling van groene markten en hulpbronnefficiëntie ondersteunen.

3. De rol van clusters ter ondersteuning van eco-innovatieve kmo's beter benutten:

- Hulpbronnen-efficiëntie zal een specifiek thema worden in de opleidingen in het kader van het Cluster Excellence Programme (COSME 2014-2020), dat tot doel heeft clustermanagers ten volle bewust te maken van de potentiële acties die in hun clusters kunnen worden opgestart om eco-innovatie en hulpbronnen-efficiëntie verder te stimuleren bij en tussen hun mkb-leden.

III. Kansen voor het mkb in een groenere waardeketen

Remanufacturing, reparatie, onderhoud, recycling en ecologisch ontwerp bieden een groot potentieel om stuwende krachten te worden voor economische groei en het scheppen van banen, terwijl zij tegelijkertijd een aanzienlijke bijdrage leveren tot het aanpakken van milieuproblemen. Door innovatie en herontwerp van producten en van productie- en bedrijfsmodellen kunnen bedrijven het gebruik van dure primaire grondstoffen verminderen en voor minder afval zorgen. De 60 % van de totale hoeveelheid afval die in de EU wordt gerecycled, gecomposteerd of hergebruikt¹⁹, biedt economische kansen voor kmo's om te profiteren van sectoroverschrijdende waardeketens die efficiënter gebruikmaken van hulpbronnen.

De "circulaire"²⁰ of "symbiotische"²¹ economie zorgt voor grotere besparingen op hulpbronnen en kosten door de tijd gedurende welke hulpbronnen, producten en onderdelen worden gebruikt, te maximaliseren. Voor een beter en efficiënter gebruik van hulpbronnen door vermindering van de hoeveelheid afval en omzetting van afval in nieuwe goederen en diensten zijn eco-innovatie, nieuwe intermediairs en makelaarsdiensten nodig. Het mkb en de ondernemers hebben behoefte aan een ondersteunende omgeving om nieuwe industriële betrekkingen aan te gaan die hen in staat stellen om te schakelen naar een circulaire economie.

Waarom is dit belangrijk voor het mkb?

Niettemin staande de voordelen van afvalreducerende innovatie en van sectoroverschrijdende samenwerking tussen waardeketens met bewijsmateriaal kunnen worden aangetoond, vormt een combinatie van belemmeringen op institutioneel, technisch, cultureel en regelgevingsgebied systemische barrières die effectievere maatregelen en netwerkvorming tussen ondernemingen en daardoor ook een efficiënter gebruik van hulpbronnen nog steeds verhinderen. Momenteel bijvoorbeeld verkoopt 44 % van de grote ondernemingen in de EU zijn schrootmateriaal aan een andere onderneming, terwijl slechts 24 % van de kmo's dit doet.²² Omdat daarvoor meestal gespecialiseerde kennis en netwerken vereist zijn, vinden kmo's het vaak moeilijk om kennis over afvalvermindering en -beheer te ontwikkelen en uit te wisselen en om het potentieel van afvalpreventie en hergebruik van producten, materialen en afval als onderdeel van verschillende

¹⁹ Afvalstoffenstatistieken Eurostat (2011).

²⁰ Een circulaire economie behoudt de toegevoegde waarde in producten zo lang mogelijk en elimineert afval. De in producten verwerkte hulpbronnen worden in productief gebruik gehouden als het product het einde van zijn levensduur bereikt, waardoor extra waarde wordt toegevoegd.

²¹ De symbiotische economie is gebaseerd op de praktijk dat de bijproducten van de ene onderneming of sector (inclusief energie, water, logistiek en materialen) worden gebruikt door een andere.

²² Flash Eurobarometer 2013 over "Mkb, efficiënt gebruik van hulpbronnen en groene markten", zie internet (ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf).

waardeketen te benutten. Hoge transactiekosten en initiële hoge investeringskosten kunnen leiden tot een verdere vermindering van de belangstelling om transacties in verband met hergebruik en recycling van hulpbronnen aan te gaan, met name omdat moeilijk van te voren kan worden uitgemaakt wat de potentiële voordelen ervan zijn gezien het gebrek aan ervaring en de onzekerheden die verbonden zijn aan veranderingen in kwaliteit, specificaties of levertijden. Voorts kunnen uitwisselingen binnen de waardeketen technologische problemen doen rijzen aangezien transformaties en aanpassingen van de "afvalstoffen als bijproducten" nodig kunnen zijn voordat zij opnieuw in de waardeketen kunnen worden opgenomen.

De Commissie heeft diverse doelstellingen geformuleerd die moeten worden verwezenlijkt door middel van de volgende acties:

1. Systemische belemmeringen voor sectoroverschrijdende en transnationale samenwerking tussen waardeketens en voor de oprichting van en de samenwerking tussen ondernemingen aanpakken door het ontwerp van bedrijfsmodellen voor dienstverlening en het hergebruik van materialen, producten en afval te vergemakkelijken:

- Analyse van de systemische belemmeringen voor de toepassing van circulaire bedrijfsmodellen door kmo's, voor het efficiënte gebruik van materialen uit afvalstromen en voor industriële symbioseprocessen. Dit is van cruciaal belang voor de ontwikkeling van de best mogelijke acties op EU-niveau om deze tekortkomingen te verhelpen en de rol van het mkb in de circulaire economie te bevorderen.

2. Sectoroverschrijdende samenwerking vergemakkelijken om de circulaire economie te bevorderen:

- De aangekondigde actie "door clusters gefaciliteerde projecten voor nieuwe industriële waardeketens" in het kader van Horizon 2020 zal ten minste 75 % van de totale begroting bestemmen voor de ondersteuning van innovatie in het mkb. Doel van de actie is de sectoroverschrijdende en interregionale samenwerking en door kmo's gestuurde innovatieprojecten te ondersteunen door ze beter te integreren in clusters en verschillende waardeketens.
- De European Cluster Observatory zal regio's een beter overzicht van geografische concentraties van bevoegdheden in eco-industrieën geven en trends inzake sectoroverschrijdende clustervorming aangeven en analyseren, onder meer trends inzake internationalisering van clusters en industriële transformatie met betrekking tot eco-industrieën.
- Er zullen modelregio's worden geïdentificeerd die systemische eco-innovatieve oplossingen demonstreren.
- Het LIFE-programma zal de introductie van de circulaire bedrijfsmodellen bevorderen en de voordelen ervan voor het mkb met voorbeelden illustreren.
- Oprichting van een deskundigengroep die specifiek aandacht moet besteden aan een systemische benadering van eco-innovatie in het kader van Horizon 2020.

IV. Toegang tot de markten voor groene kmo's

De EU heeft er strategisch belang bij om de grote mondiale milieuproblemen zoals de klimaatverandering adequaat aan te pakken. Door een hoge economische groei en, in sommige gevallen, vroege stadia van industrialisatie, nemen de uitputting van natuurlijke hulpbronnen en de emissies in veel landen over de hele wereld in snel tempo toe. Het zal van cruciaal belang zijn om deze landen te helpen bij de overstap naar een groene economie. Tegelijkertijd heeft de EU een leidende rol te spelen op het gebied van groene en koolstofarme technologieën, die aanzienlijke mogelijkheden bieden om doelstellingen inzake klimaatverandering en andere doelstellingen inzake milieubescherming te combineren met de ontwikkeling van handel, investeringen en economische bedrijvigheid voor de Europese ondernemingen, met name kmo's, in die landen.

Waarom is dit belangrijk voor het mkb?

De internationale verbintenissen van de EU op gebieden zoals samenwerking inzake klimaatverandering of nabuurschapsbeleid bieden concrete mogelijkheden voor Europese kmo's met de relevante deskundigheid om toegang te krijgen tot nieuwe markten voor hun technologieën, producten en diensten met het oog op een efficiënte vermindering van de koolstofuitstoot. De EU maakt ruwweg een derde van de wereldmarkt voor milieu-industrieën uit en is een netto-exporteur. Deze wereldmarkt groeit met 5 % per jaar en zal naar verwachting tegen 2030 verdrievoudigen²³, hetgeen aanzienlijke kansen voor het bedrijfsleven in de EU inhoudt. Er zijn echter maar weinig kmo's in de EU die hun groene technologieën, producten of diensten in landen buiten de EU aanbieden. 87 % van de kmo's in de EU verkopen alleen op hun nationale markt.²⁴ Dit gebrek aan internationalisering van het mkb wordt meestal verklaard door het ontbreken van een ondersteunend kader dat kmo's kan helpen om toegang te krijgen tot buitenlandse markten.

Kmo's maken een betere kans om toegang te krijgen tot mondiale waardeketens door samen te werken met andere ondernemingen, veeleer dan door individueel te werk te gaan. Wil men komen tot een grotere hulpbronnefficiëntie en het mkb helpen om zich met succes in mondiale waardeketens te integreren, dan moet voor internationale samenwerking worden gezorgd. Om internationaal te kunnen concurreren moeten kmo's in de sector hulpbronnefficiëntie op zoek gaan naar internationale partners, niet alleen om te verkopen, maar ook om grondstoffen te betrekken en toegang te krijgen tot onderzoek, kennis of vaardigheden in de waardeketen. Deze samenwerking wordt vaak in de hand gewerkt door clusters die voor kmo's als echte "springplanken" fungeren om enerzijds toegang te krijgen tot internationale markten en anderzijds zakelijke samenwerking tot stand te brengen en strategische partnerschappen op lange termijn in en tussen waardeketens te ontwikkelen. Bovendien kunnen de internationale contacten en netwerken die reeds door multinationals, universiteiten en andere instellingen in hun clusters tot stand zijn gebracht, ook door kmo's worden gebruikt.

²³ IDEA Consult, ECORYS, 2009. Study on the competitiveness of the EU eco-industry; Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit (bondsministerie van Milieu, Natuurbescherming en Nucleaire Veiligheid), 2009, "GreenTech - Made in Germany 2.0".

²⁴ Flash Eurobarometer 2013 over "Mkb, efficiënt gebruik van hulpbronnen en groene markten", zie internet (ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_381_eapdf).

De Commissie heeft diverse doelstellingen geformuleerd die moeten worden verwezenlijkt door middel van de volgende acties:

1. Een groenere Europese interne markt bevorderen:

- De Europese normalisatieorganisaties zullen worden aangemoedigd om bij het ontwerpen van normen rekening te houden met doelstellingen betreffende de circulaire economie; op die manier zullen de eerder door de Commissie geleverde inspanningen om milieuaspecten in de Europese normalisatie te integreren, worden voortgezet.²⁵

2. De toegang tot internationale markten voor groene ondernemers vergemakkelijken:

- Totstandbrenging van Europese strategische clusterpartnerschappen ter bevordering van allianties tussen clusters uit verschillende sectoren, teneinde een gezamenlijke strategie voor internationalisering te ontwikkelen. Allianties op het gebied van groene technologieën en eco-innovatie zullen worden aangemoedigd.
- Internationale missies voor de totstandbrenging van contacten zullen de samenwerking op het gebied van hulpbronnefficiëntie en eco-innovatie stimuleren en zullen geval per geval worden geprioriteerd, rekening houdend met de specifieke kenmerken van het beoogde land en met het handelspotentieel.
- De financiële instrumenten in het kader van COSME zullen kmo's specifiek ondersteunen om zich te internationaliseren, door hun grensoverschrijdende ontwikkeling te bevorderen.

3. De introductie van technologie voor hulpbronnefficiëntie in partnerlanden bevorderen door samenwerking met Europese kmo's:

- Door middel van een actie voor koolstofarme bedrijven zal technische bijstand worden verleend voor de totstandbrenging van samenwerkingspartnerschappen tussen EU-bedrijven en -clusters enerzijds en bedrijven en vergelijkbare structuren in middeninkomenslanden anderzijds, en voor het opstellen van gezamenlijke bankwaardige voorstellen²⁶ waarin rekening wordt gehouden met de belangen van beide partijen en tegelijkertijd de samenhang van het beleid met het oog op ontwikkeling wordt gewaarborgd.
- Opbouwen van nieuwe ondernemersactiviteiten op basis van groene technologieën in landen in het zuidelijke Middellandse Zeegebied door samenwerking met Europese kmo's.

V. Governance

Het concept en het ontwerp van het Groene Actieplan zoals zij zijn gepresenteerd tijdens openbare raadplegingen over de toekomst van het mkb-beleid, en met name tijdens de openbare raadpleging over het Groene Actieplan die plaatsvond tijdens het vierde kwartaal van 2013,

²⁵ De eerder door de Commissie geleverde inspanningen omvatten de mededeling "Integratie van milieuaspecten in de Europese normalisatie" (COM(2004) 130 definitief), en de mededeling "Een strategische visie voor Europese normen: de duurzame groei van de Europese economie tussen nu en 2020 bevorderen en versnellen" (COM(2011) 311 definitief).

²⁶Een bankwaardig voorstel is een project of een voorstel dat zowel financieel als conceptueel voldoende onderbouwd is om potentieel succesvol te zijn wanneer bij institutionele kapitaalverschaffers financiering wordt aangevraagd.

kunnen rekenen op brede steun van de overheidsinstanties van de lidstaten en de mkb-stakeholders die hebben gereageerd²⁷. Ook het netwerk van mkb-gezanten²⁸ heeft positief gereageerd op het plan en apprecieert dat het duidelijk gericht is op de businesscase die uit milieu-uitdagingen naar voren komt. Daarom is het belangrijk dat het zorgvuldig wordt uitgevoerd. Dit vereist de volle politieke inzet van zowel de Commissie als de lidstaten.

Waarom is dit belangrijk voor het mkb?

Alleen door een efficiënte en effectieve realisatie van de doelstellingen en gerelateerde acties van dit actieplan kan ervoor worden gezorgd dat het mkb in heel Europa hiervan profijt trekt.

De Commissie heeft diverse doelstellingen geformuleerd die moeten worden verwezenlijkt door middel van de volgende acties:

1. Zorgen voor monitoring en actualisering van de door de Commissie opgezette acties ter ondersteuning van het mkb op dit gebied:

- De acties in verband met dit Groene Actieplan voor het mkb zullen in overleg met de mkb-stakeholders regelmatig worden gemonitord, met inbegrip van de toegewezen financiële middelen, en de effectiviteit van de programma's zal ook worden geëvalueerd. Via de website van de Commissie zal actuele informatie over de acties worden verstrekt.
- De SME Performance Review²⁹ monitort en beoordeelt jaarlijks de voortgang van de landen bij de uitvoering van de Small Business Act, met inbegrip van hun prestaties met betrekking tot beginsel 9 "het mkb in staat stellen om milieu-uitdagingen om te zetten zakenkansen", en vult op die manier de monitoring in het kader van het Groene Actieplan aan.

2. Coördinatie, samenwerking en uitwisseling van beste praktijken op Europees, nationaal en regionaal niveau zullen worden ondersteund:

- Het governancemechanisme van de Small Business Act, dat de SME Performance Review en het netwerk van mkb-gezanten omvat, zal worden gebruikt om een platform te bieden voor de uitwisseling van beste praktijken tussen de lidstaten inzake ondersteuning van het mkb bij het omzetten van milieu-uitdagingen in zakenkansen. Met name het netwerk van mkb-gezanten zal worden gebruikt om de toepassing van dergelijke praktijken, de bereikte resultaten en de ondervonden belemmeringen te bespreken.
- Er zal coördinatie met de werkgroep op hoog niveau voor het EcoAP tot stand worden gebracht om te zorgen voor een continue informatiestroom, consistentie en een betere exploitatie van synergieën tussen de verschillende initiatieven. Waar dit relevant is, zal ook worden gestreefd naar coördinatie met groepen op Europees niveau die op andere beleidsterreinen werkzaam zijn, zoals milieu, werkgelegenheid, onderwijs, ontwikkelingssamenwerking, enz.

²⁷ Het verslag over de resultaten van de openbare raadpleging is beschikbaar op internet (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/public-consultation-green-action-plan/index_en.htm).

²⁸ Voor nadere informatie, zie internet (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/sme-envoy/index_en.htm).

²⁹ Voor nadere informatie, zie internet (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm).